

محل مطبعه و اداره :

جفـال اوغلانده امنيت
صندوغى جوارنده
شنگول يقوشنده
۲۲ نومرو

مستطابق

اظـار :

مسلكمزه . و افق آثار
جدیدہ مع الممنونیه
قبول اولنور

درج ایدلمه یں آثار اعاده اولنماز

دیرہ ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، و سیاسیاندرہ و بالخاصہ احوال و شئونہ اسلامیدرہ بحث ایدر و هفته درہ بر نشر اولنور .

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسلری :

در سعادتده نسخہ سی ۵۰ پاره در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

قیرلمه دن مقوا بورو ایله کوندربیلیرسه سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلتیر

۱۰ تموز ۳۲۴

سنه لکی	التی آیلنی	غروش
ممالک عثمانیه ایچون	۶۵	۳۵
روسیه	۶۵	۳۵
سائر ممالک اجنبیه	۱۷	۹

بشنجی جالد

۲۹ ذی القعدہ پنجشنبه ۱۸ تشرین ثانی ۳۲۶

عدد : ۱۱۷

وجوده کتیر مکدی . برکت ویرسون بو سفر حکومت محلیه بر آ-
آچیق کوزلیک کوستره رک، بو تشبه مانع اولدی . بوکا ممانعت
اولندی اما، حالا یرلی مکتب و مدرسه لرک معلم لرندن بر چوغی قزان
تاتارلریدر. بوتاتارلر، یرلی چوجقارینه دائما فکر و نظرلرینی تلقین
ایله اوغراشیورلرده بوکا کیمسه نك آلدیردینی یوق .

برمملکتی اداره ایتک یالکز اوراده عسکر و مأمور بولندیرمق
دیمک دکلدر . اداره ایدیه جک مملکتی هرشیدن اول اوکر نك، بيلمک
لازمدر . (بو تنبیی عثمانی مأمورلری ده خاطر لاسه فنا اولماز)
اسکیزلرک هندستان اداره سنده اساس اتخا ایتش اولدقاری بوقاعده یی
اے از نظر دقته آلان بز، (خیر بو طوغری دکل ؛ اوشرقی عثمانیلر
هیچ کیمسه یه بر اقامیز ...) تورکستان مأمورلری آره سنده محلی
لسانه واقف اولانلریمز پک آز . تورکستانده سیاستمز صرف بر اداره
قرطاسیه دن عبارتدر . بو بویه دوام ایدرسه ، صوکی آغلانیله جق کبی
بر حال اوله جقدر ؛ لکن صوک پشیمانلق فائده ویرمز .

نهایت ترجمه یی بتیره بیلدک . طرفزدن علاوه ایدیه جک یالکز
بر چفت سوز قالدی : او قویکمز و دوشونکمز ...

مکاتیب

کتابخانه لر مز

ممالک متمدنه نك جمله سنده بر اصول مستحسن واردر ، مقرر اداره
اولان شهرده بر دولت کتابخانه سی بولنور . بو کتابخانه ده ، انسان
اسکی ویکی کتاب و رساله لرک پک چوغنی وهله او مملکتده منتشر
کتاب و رساله ک هان جمله سنی بوله بیلور . بونوع کتابخانه دن ، لوندرو نك
« بریتانیا موزه سی کتابخانه سنی » برلینک « کتابخانه قرالیسنی » پاریسک
« کتابخانه ملیسنی » کتاب ایله علاقه سی اولان هر کس ایشیتمش
کیدر . بو کتابخانه لر ، اسکی کتابلری پک چوق مصرفله قاتلانده ق
اشترا ایدرلر ، اما مملکتده منتشر یکی کتابلری ایدینک ایچون هان
هیچ مصرفمز ، ای بر اصول طوتارلر : مملکتده کتاب ، رساله ،
غزته ، بیاننامه ، اعلاننامه ... الخ باصان هر مطبعه جی باصدینی شیک
ایکی ویا اوج نسخه سنی دولت کتابخانه سنی کوندرمه یه قانوناً بورجیلدر .
بوقانون ایله طابعه دوشون ویرکو غایت جزئی اولدیجی حالده کتابخانه
دولت ، مملکتده منتشر بالجله آثاره مالک اولور .

یوقاریده کی سطرلری ، کونده لک غزته لر دن بریسنده بر قاق کون
اول او قودینغ بر فقره اوزرینه یازدم . فقره ده شویله دنیلیور : بایزید
کتبخانه سنده یکی اثرلر هیچ یوق . کتبخانه لر مزک کتب عتیقه
موزه سی حالندن چیقاریلوب ، پیدرپی نشر ایدیلن آثار مفیده ایله
تزین ایدلمه سی لازم . مرجعک نظر دقتی جلب ایدرز .

غریبه متخذاصولک سهولت و محسناتی طانیدینغ کتابخانه مفتش لرندن
برذاته بر بچق سنه اول عرض ایتشدمده « آمان ، نه ای ونه قولای ،

تورکستانده اتحاد اسلام فدرینک ناشرلری ، یرلی علما و مشایخ ،
خصوصیه قزان تاتارلری و برده حدود خارجنده کی ممالک اسلامیه دن
کلندر . اتحاد اسلام پروپاگاندا جیلری ، روسیه یی ضعیف ، عالم اسلامی
وعلی الخصوص دولت عثمانیه یی فوق العاده قوی کوستره رک ، اهلینک
افکارینی تغلیط ایدیورلر . اتحاد اسلام نشریاتنک اکه مهم بر مرکز ی ،
استانبولده کنج تورک فرقه سی طرفدن تأسیس ایدیلمش « آسیای
وسطاده تعمیم معارف جمعیتی » در .

(بو اولسه اولسه ، بر قاق آی اول ، اوچ بش کنجک صرف
استانبولده کی بخارالیر آراسنده تعمیم معارف قصیده تشکیل
ایتدکری کوحوک و پک متواضع جمعیت اوله جقدر . بونک اتحاد اسلام
نشریاتیه مشغول اولدینندن قطعاً خبریمز یوقدر . هله کنج تورکلرک
اتحاد اسلام فکرینی تعقیب ایدن جمعیتلر تأسیس ایتک شویله طورسون ،
اومثالو جمعیتلره حسن توجه کوستره جکلرینی بیه امید ایده میورز .)
« آسیای وسطاده تعمیم معارف جمعیتی » نك باصدیردینی نشر فکر
رسائل و اوراقی آسیای وسطا مأمورلری طرفدن مصادره اولمشدر (!)
تورکستانه تیمور یول خطوطنک تمیددی ، تورکستانلیرک دیگر
مسلمانلرله مناسباتی تسهیل و تزید ایتدی . شمدی تورکستان
مسلمانلری حجه پک چوق کیدیورلر ، یوله تورک پروپاگاندا جیلری
طرفدن ایشله نیورلر و تورکیه دن اوللرینه مقاصد معینه ایله یازیلمش ،
چیزلمش ، یابامش ، بر چوق کتاب ، رساله ، جریده ، خریطه و رسملر
طاشیورلر ، رسملر آره سنده خلیفه اسلام اولان تورکیه پادشاهنک
بوتون عالم اسلام اوزرینه آچلمش پیغمبرک یشیل سنجانی آنده
اولدینغی ؛ یا خود کره ارضی آلی آلتنده طوتمقده بولندینغی کوستریر
تصویرلری واردر . (بز بوکی رسملری و بور و حده خریطه لر ی
شمدی یه قدر اصلا کورمدمک . انجق روس غزته سنک بوسوزلرندن استفاده
ایله اوکی تصویر و خریطه لر یاه جق آدملر انشاء بولنور ...)

تورکیه دن ، آسیای وسطایه مشوقلر متصل کلیورلر . بوسنه
تربه پیغمبری مفتاحکاری دنیان بر آدم کلوب ، بر خیلی دولاشدی .
نه مقصدله دولاشدینغی مأمورلریمزدن هیچ بر کیمسه بیلمدی و بيلمک
ایسته مدی . (مشوقلرک متصل کله لرینه قوی بر دلیل !)

اوللری تورکستانک مکتب و مدرسه لرنده یالکز قرآن و شریعت
او قودیلدینغی جهته منافع دولته مغایرتی کورینمزدی . لکن بالاخره
بو اسکی اصول مکتب و مدرسه لر یرینه کنیش پروغراملی یکی اصول
دارالتعلیملر قائم اولمه یه باشلادی . اصول تدریسک تکمیلله ، یرلی
خلقک نعمت معارفدن ده اوسع بر مقیاسده مستفید اولمه لرینه
ممنون اولمق لازمدر . لکن تأسف اولنورکه بوایشه قزان تاتارلری
قاریشدی ؛ قزان تاتارلری هر طرفده اولدینغی کبی تورکستانده ده
مسلمانلرک مرئی و مملکتی و مسلمان مختاریتنک ناشرلکی رولنی ایفا
ایدیورلر . تورکستانلیرک قزان تاتارلرینک تشبث و اشتراکیله
بوسنه مسلمان چوجقارینک تعلیم و تربیه سیچون « مسلمان ترقی
جمعیتی » آچق ایسته دیلر ؛ بو عادتاً مسلمانلره مخصوص بر معارف نظارتی

همان بزده اوپله بر اصول قویهلم» دیمشدی . بر بچق سنه کچدی، فقط همان قونه جق اصول وقاعده نك غالباً وفت مرهونی دها یتشمیدی . نجیبا بزده بر شیک یا بلما سیچون مطلقاً قولای اولماسی ، قاریشیق ومشکل اولمه سیمی لازمدر ؟..

س .

صراط مستقیم ، هیئت تحریریه سنه

فضیلتو افندیلم

کنندیسنه « صراط مستقیم » کوندر مکده اولدیغم مملکت مزعلما - سندن محترم بر ذات ، بکا کوندر دکری بر مکتوبلرنده ، « صراط مستقیم » ه دائر بعض مطالعات ایراد بیوریورلر . مخابر محترمک مطالعهلرینی پک مهم اعتقاد ایله دیکمندن، عیناً و علناً پیشگاه فاضلانله رینه وضع ایتمک ایستورم ؛ ایشته یازدقلری :

« دین وفلسفه، علوم و حقوقدن باحث ذیلین « صراط مستقیم » ک لازم درجده اهمیتلی مباحث دینییه کیریشدیکی کوریلیمور ؛ بعض نسخه لری منظورم اولمادیغندن احتمال بن کورمه دن کچر مشمدر . « شیخ جمال الدین الافغانی ، اسلام مملکتلرینک صلاحی اصلاحات دینییه موقوف اولدیغنی ، اصلاحات دینییه واقع اولمازسه ، ممالک اسلامییه نك هیچ بر واسطه ایله اصلاح قبول ایتمیه جکنی ، ظاهری بر صلاح کوریلسه بیله اونک پایدار اولامیه جغنی دعوی قیلورایدی . مشار الیهک شا کردی شیخ محمد عبده حضرتلرینک فکری ده عینی اولمش اولسه کرکدرکه بتون عمرینی خرافات و اوهام ایله محاربه ایده رک کچردی ؛ واسلام دینی مدنیته جدیدیه تطبیق ایله مشغول اولدی .

« شریعت اسلامییه ده موجود مسائلک بر خلیسی الیوم تدقیقه محتاجدر . مثلاً ربا مسأله سی . اشبو مسأله حل ایدیلمه دن مسلمانیلر بانقه آچیه موفق اولامازلر ؛ (مکتوب ۲ تشرین اول تاریخلی اولدیغندن ، مقام مشبختک بو بابده کی فتوا سندن مقدم دیمکدر .) موفق اولورلرسه بیله مدرسه کورمه مش صاریقلی عوامک تعرضندن امین قالامازلر . بو یالکیز بر مثالدر ، نظیرلری ایسه پک چوقدر . « صراط مستقیم » کبی بر مجله ، قسم دینیسنده بو کبی مسائل ایله مشغول اولسه ، البته پک مناسب اولوردی .

معلومکیز اولسه کرکدرکه آثار اسلامییه مزده روحلرینه غذا بولامایان بر چوق کنج لریمز ، حتی بعض اختیارلریمز بیله ، آثار غربیه مطالعه سنه مجبوریت حس ایتمکده درلر . دارالخلافه ده چیقان دینی ، علمی و ادبی بر رساله نك ، بو کبی کیمسه لک روحلرینه غذا اوله بیله جک مواد ایله طولی اولمه سی اقتضا ایتمیدی ؟.. »

مخابر محترمک سوزلری بوراده بیتدی . بنم مسائل دینییه ده اختصاصم یوقدر ، آنجق عالم اسلامده کوردکلم ، صاحب مکتوبک مطالعاتنی تأیید ایدر، صورته در : اگر دین فطری اسلام، اطرافنی

قابلامش ، اوزرینه یاشمش اوهام و خیالاتدن تصفیه اولنوب ، حال اصلی پاکنه ارجاع ایدلرزه ، اهل اسلامک استقبالی قراکلقدر ؛ « صاریقلی عوام » ک مسلمینی ، الا آن سوق ایتمکده اولدقلری یولک نهایتی ایکیه آریلور ، بو شعبه لردن بریسنک مدخلنه « اعتقاد سزلق »، دیکرینه « ضعف ، فقر و اسارت » یازیلشمدر ...

الله تعالی ه حمد وشکر اولسون که عالم اسلام صوک زمانلرده یکی بر قوه حیاتییه اظهارینه باشلادی . ایرانده ، هندده ، مصرده ، قازانده بر اثر انتباه و فعالیت مشهوددر : دینک مسائل اصلییه و فرعییه سیله حیات حاضره مقابله ایدیلرک ، استخراج نتایجیه چالیشیلور . فقط شایان تأسف درکه عالم اسلامک بو فعالیت عمومیه سنده ، دارالخلافه نك موقعی پک کوچوکدر ... استانبول ترقی پورانی ، تربیه اساسیه لرنده کی نقصان جدیتدن ناشی . اک مهم عوامل اجتماعی دن اولان تظاهرات دینییه تدقیقه ، اونکله اشتغاله لزوم کورمیورلر ؛ بو یولکدرده مسائل دینییه قارشلی سطحی بر رییلک ، طاتلی بر خفیف مشربلک وارددر . استانبولک علمای دینی ایسه - علی الاکثر - مدنیته حاضره نك روح واساسیه پک آز اشتغال ایدیورلر . حاصلی دارالخلافه ارباب تفکری عینی هدفه متوجه اولیان و بناء علیه آره صره تصادم ایدن بر فعالیت دماغیه ایله بری دیکرینک نتیجه سعی نی تلف و محو ایدیورکه بوندن عالم اسلامک ترقیسی خیلی سکتهدار اولیور .

اکر تمیزمده خطا ایتمیورسه م ، « صراط مستقیم » ؛ زمان تأسسنده - نبری بویکی جریان معکوسی تألیفه چالیشمشدر . شیخ محمد عبده کبی اعظمک افکارندن استفاضه ایدرک ، ای و طوغری ا کلاسیلان دین اسلامک ، جمعیات حاضرده دخی کافل سعادت اولدیغنی کوسترمیه و بناء علیه دین اسلامی ای و طوغری آ کلامیه اوغراشدی . دین اسلامه ، اهل اسلامه جدی و عمیق بر محبتک و یردیکی شجاعتیله ، « اجتهاد » کبی ، « اختلاف مذاهب » کبی « حقوق نسوان » کبی نازک مسائل اصلییه بسط و ایضاحدن چکنمیدی . و بو صورتله عالم اسلامده ، بعضاً افاداتیله استشهاد اولنه جق درجه لرده مهم بر موقع طوتدی . مع مافییه مجله محترمه ده فرعیاته ، اصللردن زیاده یر و یرلدیکی و حتی آره صره عوامک افکارینه مماشات لزومی بیله حس ایدلدیکی قابل انکار دکدر . و بو نقطه نظر دن مخابر محترم ، تقیداتنده تماماً حقلیدر .

عجبا ، مسائل فرعییه دن زیاده اصللرله اوغراشقی ممکن اولامازمی ؟.. حیات ؛ شریعت اسلامییه دن بر طاقم مسائلک حلنی شدتله طلب ایتمکده اولدیغندن ، عجبا اونلرک مذاکره سنه اولسون کیریشیه مزمی ؟.. مثلاً ، مخابر محترمک خاطر لاتدیغنی ربا مسأله سی ، - با خصوص فتوای معلومدن صوکره - شرح و ایضاح ایدیلوب ، مسلمانیلرک فعالیت اقتصادیه لرینی زنجیرله بن بر طاقم ترددلر ازاله اولونامازمی ؟..

مسائل نازک که شرعییه نك مذاکره سی عوامک تشوش فکریینه باعث اولوب ، فتنه و فسادی انتاج ایلیه بیله جکنندن دها سکونتلی زمانلره تعلیق اولادر ، ذهانی ، ظنمجه خطادر ؛ زیرا ، زمان کوچوب